

BlackKkKlansman

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: United International Pictures AB

Rek för åk 8 - gymnasiet

Historien som låter för bra för att vara sann! I mitten på 1970-talet blir Ron Stallworth den första afroamerikanska polisen i Colorado Springs och bestämmer sig dessutom för att infiltrera Ku Klux Klans lokalavdelning. Hans judiska kollega Flip Zimmerman får i uppdrag att låtsas vara honom på mötena med klanen. Tillsammans försöker det omaka paret hitta bevis för att kunna gripa de miss-tänkta terroristerna. En film med utmärkta ingångar till samtal om rasismens strukturer.

Före och efter filmen

Förbered klassen på att filmens tema kan kräva vissa förkunskaper då delar av filmens handlingsförlopp, liksom andra berättelser som rör rasism och medborgarrättsrörelsen i USA, är lättare att förstå med inblick i problematiken. Ta därför reda på mer och prata om rasismens historia, slavhandeln men också om antisemitism och andra uttryck för xenofobi. Använd exempelvis det material som finns på Forum för levande historias webbplats.

Filmen innehåller en del scener som kan upplevas som stötande. Några nyckelscener tar upp våld mot afroamerikaner och judar, vilket gör dem viktiga att diskutera efteråt.

Filmen och läroplanen

Skollagen (2010:800) och läroplanen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Det står klart och tydligt i att ingen i skolan ska: "...utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser".

Filmen *BlackKlansman* tar upp temat rasism i en given tidskontext men de idéer som rasismen vilar på har inte försvunnit. Filmen relaterar till vår tids föreställningar om "de andra" och utgör därmed ett bra underlag för ett samtal om hur man i Sverige kan motverka rasismens spridning.

Handling

Filmen börjar med ett filmklipp från ett slagfält där kroppar av döda och skadade sydstatssoldater ligger på marken. Kameran backar och sydstatsflaggan uppenbarar sig i bild. Detta är en scen från filmklassikern *Borta med vinden*. Sekvensen bryts men fortsätter att visa upp problematiska och stereotypifierade bilder av afroamerikaner i bakgrunden när vi nu ser och hör doktor Kennebrew Beaugards hålla en rasistisk monolog. Året är 1979 och vi befinner oss i Colorado Springs. Ron Stallworth anländer till den lokala polisstationen för en arbetsintervju. De chefer som intervjuar honom vill veta hur han skulle stå ut med

jobbrelaterade trakasserier. Ron svarar att han kan vända andra kinden till och får därmed anställning.

Hans första jobb är på arkivavdelningen. Efter såväl trakasserier som tristess, ber han om ett mer aktivt uppdrag. Sherifven Bridges bestämmer sig för att skicka Ron undercover till ett Black Panther-möte för att spana efter möjlig radikaliserings. En känd aktivist, Stokely Carmichael, talar på sammankomsten. Ron deltar i mötet och möter Patrice

Dumas, ordförande i Black Student Union. Tillsammans lyssnar de på hur Carmichael, som bytt namn till Kwame Ture, håller ett passionerat tal om hur afroamerikaner måste lära sig att inte skämmas och att älska sin kultur. När Ron senare möter Patrice på en klubb berättar hon om hur de stoppats av rasistiska vita poliser. I en tillbakablick ser vi att polisen Landers – som också trakasserat Ron – är den skyldige.

Ron hittar en annons för Ku Klux Klan i lokaltidningen och ringer dem. Genom att låtsas vara en potentiell medlem lyckas han bestämma möte med Walter, den lokala klanpresidenten. Rons vita judiska kollega, Flip får i uppdrag att spela honom på mötet. Väl där blir Felix, en av klanmedlemmarna, misstänksam mot Flip och anklagar honom för att vara jude.

Snart inser Ron och Flip att organisationen förbereder en attack mot Patrices studentorganisation. Parallellt tar Ron kontakt med David Duke som kandiderar till Ku Klux Klans högste ledare. I ett telefonsamtal lyckas Ron övertyga David Duke om att han är en "sann vit amerikan".

Ron åker hem till Patrice och berättar att det föreligger ett hot mot hennes studentförening. Han avslöjar också att han är polis, något han inte berättat tidigare. Patrice blir upprörd och lämnar honom.

När David Duke senare deltar vid ett större klanmöte i Colorado Springs beodras Ron att ansvara för hans säkerhet. Duke visar tydligt sitt förakt mot Ron medan de andra öppet hånar honom. Tillsammans tittar klanmedlemmarna på stumfilmen *Nationens födelse* och njuter av dess ogenerade rasism. Medverkar på mötet gör också Flip, som spelar Ron. En av klanmedlemmarna känner igen honom och avslöjar att Flip är polis med judisk identitet. Flip konfronteras, men lyckas komma undan.

Felix fru Connie får i uppdrag att placera en bomb i Patrices brevlåda. När den inte får plats bestämmer sig hon för att lägga den under Patrices bil istället. Ron upptäcker Connie och övermannar henne, två poliser anländer och attackerar istället Ron. Först när Flip kommer dit och berättar att Ron jobbar undercover släpper de honom. Felix anländer och kör upp bredvid Patrices bil i tron att bomben finns i brevlådan.

Bild: United International Pictures AB

Bild: United International Pictures AB

Bomben exploderar och dödar Felix och hans två kumpaner. Connie arresteras.

När Ron senare äter middag med Patrice blir de trakasserade av den rasistiska polisen Landers, som stolt erkänner övergrepp. Ron har buggat samtalet och Landers arresteras och förs bort.

I ett sista samtal med David Duke avslöjar Ron sin rätta identitet och hånar honom tillsammans med sina kollegor. Antiklimaxet kommer då polischefen vill att operationen ska förbli hemlig och kräver att Ron förstör alla bevis ifrån utredningen.

Hemma hos Ron avslutar Patrice förhållandet eftersom hon inte vill vara tillsammans med en polis. I nästa stund hör de ett duns utanför. De drar sina vapen och tittar ut genom fönstret. Inte långt därifrån brinner det ett kors.

Det klipps till autentiska bilder ifrån nazistdemonstrationen i Charlottesville 2017, som visar hur olika vitmaktgrupper drabbar samman med motdemonstranter. Bland bilderna får vi se hur Heather Heyer körs ihjäl i samband med demonstrationen. I ett annat klipp ser vi den verkliga David Duke prata om president Donald Trumps betydelse för alla vita nationalister. Trumps presskonferens klipps in och vi ser honom säga att det finns goda och onda människor i båda lägren. Sista bilden visar en upp- och nervänd amerikansk flagga i svartvitt.

Stereotyper och film

Många scener i *BlacKkKlansman* refererar till andra filmer. Flera av dem, direkt och/eller indirekt, till filmer som på olika sätt har varit kopplade till debatter i USA. Spike Lee tycks mena att filmens sociala sammanhang inte bör ignoreras.

Filmen öppnar med sydstatsflaggan i den omstridda filmen *Borta med vinden*. Samtidigt som den räknas som en klassiker och har varit älskad av filmpubliker i många decennier, är den också problematisk i hur den porträtterar slaveriet och afroamerikaner. Dessa karaktärer visas som stereotyper utan individuella drag.

- Diskutera stereotyper med klassen. Försök hitta stereotyper i dagens filmer och jämför med dem i *Borta med vinden* eller andra äldre filmer. Vad har förändrats, vad har inte förändrats? Hur känner man igen en stereotyp?

- Prata om er roll som betraktare. Är vi som filmpublik fördomsfria, eller kan vi "färgas" av upplevelser och berättelser på den vita duken?

Hur i så fall?

En annan filmrelaterad scen visar klanmedlemmar som tittar på den ökända *Nationens födelse* från 1915. Filmen handlar om Ku Klux Klans återuppståndelse under inbördeskriget. Klanen skildras här som en positiv kraft som skyddar den vita amerikanska befolkningen från svartas övergrepp. Filmen fick mycket kritik från medborgarrättsorganisationer men hyllades också av den dåvarande amerikanska presidenten.

- Diskutera filmers moraliska ansvar. Ska filmmakare behöva ta ansvar för moraliska och etiska frågor? Varför/varför inte?

- Tittar ni kritiskt på historiska filmer? Tror ni att de skildrar det förflutna på ett sanningsenligt sätt? På vilka sätt kan man förfälska historia på film? Har ni några exempel?

Under en period på 1970-talet växte det fram en rörelse där afroamerikaner gjorde film framför och bakom kameran, spelade huvudroller, hjältar och antihjälta. Dessa filmer brukade kallas för blaxploitationfilmer – en sammansättning av black och exploitation. Filmerna hade liten budget och b-filmgenreorientering. Några blaxploitationfilmer omnämns i filmen, däribland *Shaft*, *Superfly* och *Coffy*.

- Vilka andra filmer där huvudpersoner inte är vita amerikaner har ni sett? Tror ni att det finns värde i att visa andra folkslag och etniciteter som hjältar på film? Varför/Varför inte? Vad kan det bidra till? Kan ni komma på svenska filmer som tar upp olika minoriteters situation? Vad lärde ni er av dessa filmer?

Film och representation

BlacKkKlansman diskuterar bland annat hur föreställningar om den andre skapas, återskapas och påverkar varandra, både på film och i verkligheten. *BlacKkKlansman* är fylld av funderingar som rör representation. Ett exempel är när Ron tidigt i filmen går till den lilla lokala teatern där Ture talar. Ture klargör sambandet mellan konst och estetik som ett sätt att bedriva politisk maktkamp liksom om behovet av att omdefiniera den svarta skönheten genom att ifrågasätta välbekanta mediabilder av skönhet.

Under hela sekvensen visas närbilder av svarta människor i publiken. Ture diskuterar också den glädje han kände när han som barn såg serien

Bild: United International Pictures AB

av *Tarzan*-filmer och det självhat som genomsyrade honom. Han liknar erfarenheten vid att judiska barn skulle se på en film om ett koncentrationsläger och heja på nazisterna. Han kopplar också detta självhat till svarta amerikaners liv i "fångenskap", som offer till systemets och statens övervåld som bland annat uttrycks genom en rasistisk poliskår.

Filmen är intressant i hur den skildrar Ku Klux Klan-medlemmarna. Publikerna uppmuntras att skratta åt dem, även när de säger otvivelaktigt hemska saker.

- Varför tror ni att de olika grupperna porträtteras på så skilda sätt? Vad är syftet? Kan humor användas som ett politiskt vapen? Hur i så fall? Har ni andra exempel på när humor används politiskt, i Sverige eller utomlands? Diskutera vad som menas med ordet representation. Hur tycker ni att etnicitet framställs i exempelvis västeuropeisk och/eller amerikansk film när det kommer till "icke-vita"? Varför?

Då och nu

Spike Lee har i intervjuer uttryckt att han ville ge *BlacKkKlansman* en samtida resonans och har därför lagt in markörer som sätter historien i ett nutida sammanhang. Ku Klux Klan-ledaren talar likt president Trump om att sätta "America first", Vitmaktmännen talar om att den vite mannen är under attack och måste beväpna sig. Lees kärnbudskap tycks vara: ingenting har egentligen hänt sen Ron Stallworth vält den lokala Ku Klux Klan-falangen. Detta är inte bara en liten bisarr lokal historia. Den speglar dagens globala framväxt av högerextrema rörelser.

D W Griffiths stumfilm *Nationens födelse* från 1915 blev stilbildande och en publikframgång, men har också uppmärksammats för sin rasism. I en scen i *BlacKkKlansman* växlar filmen mellan ett klanmöte där medlemmarna sitter och flabbar åt *Nationens födelse* och föreläsning av medborgarrättsrörelsens veteran Jerome Turner för en grupp studenter.

Turner berättar om ett lynchningsfall i Texas 1916 då en oskyldig pojke vid namn Jesse Washington dömdes av en helvit jury för att ha antastat och våldtagit en vit kvinna. Han beskriver hur Washington kedjades fast vid en bil, kördes runt på gator, sprättades upp, torterades och kastrerades.

Händelserna beskrivs i förfärande detaljrikedom, liksom dess roll som ett lokalt underhållningsspel för vita människor, hur bilder utgjorde vykortsmotiv och hur delar av Washingtons kropp såldes. Turner talar också om *Nationens födelses* roll i återuppståndelsen av Ku Klux Klan i området. Turners berättelse utgör en av de mest kraftfulla scenerna i filmen, inte minst för att publiken får se faktiska fotografier från händel-

sen.

- Fundera på kontrasten. Vad tror ni att Lee försöker säga med att scenerna korsklippas?
- I denna scen transporteras både klanmedlemmarna och afroamerikanska studenter från nutid till det förflutna. Hur görs det? Varför förenas samtida berättelser i båda fall med dåtiden?

Att blanda fiktion och verklighet är inget nytt för Spike Lee. Filmen *Malcolm X*, som bygger på den afroamerikanske aktivistens självbiografi, börjar exempelvis med autentiskt material som visar Rodney Kings misshandel. Rodney King stoppades av polisen i Los Angeles och misshandlades svårt mitt på en gata. Någon filmade övergreppet och videon ledde till stora protester i USA i allmänhet och Los Angeles i synnerhet. Arkivbilder av King i början på *Malcolm X* är ett sätt för Lee att kommentera samtiden och det förflutna samtidigt. Även i filmen *Bamboozled* använder Lee verkliga bilder av blackfacefenomenet i amerikansk film för att påminna människor om att representationer av svarta inte bara handlar om underhållning, utan bär på ett tungt förflutet. När Eric Garner häromåret döddes av polisen på öppen gata i New York lade Lee upp klippet "Radio Raheem and The Gentle Giant" på nätet – en korsklippning mellan bilderna på Garners död och scenen i Lees egen film *Do the right thing* från 1989 där Radio Raheem långsamt stryps av poliser. Klippet påminner om det gränsöverskridande möte som ibland kan uppstå mellan fiktion och verklighet.

Charlottesville-filmen i slutet på *BlacKkKlansman* är kraftfull i hur den bryter filmens inre realism. Historien ges plötsligt ett sammanhang.

- Diskutera den samtida rasismen kopplad till forna händelser. Låt eleverna undersöka vilka andra protester som kan kopplas till rasism och som i sin tur kan härledas till det förflutna, i Sverige och på andra platser. Se exempelvis närmare på antirasistdemonstrationer i Kärrtorp 2013 eller Nordiska Motståndsrörelsens demonstrationer i Göteborg 2017.
- Diskutera likheter och skillnader mellan det som sker i USA och det som sker i Europa i allmänhet och Sverige i synnerhet.

Filmens stil och utseende

Varje film har sitt eget utseende, sin egen stil, en säregen användning av musik, scenografi och andra element.

- Diskutera hur *BlacKkKlansman* ser ut och fundera på varför. Vad sticker ut i jämförelse med andra filmer ni har sett? Vilka anledningar ser ni till att Lee använder musik, scenografi, utseenden och miljöer på det sätt han gör?

Ku Klux Klan-medlemmarna skildras med hårda närbilder och kallt ljus medan sekvensen från Tures tal på studentföreningen är mjuk och stiliserad – Lee klipper in lyssnarnas ansikten i bilden under anförandet och sätter dem i ett skimrande ljus.

- Lee väljer alltså att visa filmens karaktärer på olika sätt. Fundera hur och varför han gör på det viset.
- Ta reda på mer om Spike Lee och hans filmer. Leta tillsammans reda på fakta om hans liv, antingen genom att läsa in er på någon intervju, skaffa en överblick över hans filmer på [imdb.com](https://www.imdb.com) eller genom att titta på trailrar från hans tidigare filmer. Diskutera Lees tankar och idéer kring de teman som tas upp i filmerna. Diskutera även vilken genre de tillhör liksom hur filmklipp och trailrar utformats. Påminner de om *BlacKkKlansman*? Hur i så fall?

Tips på fördjupning

Se

I am not your negro (regi: Raoul Peck, 2016)

Dokumentär om författaren James Baldwin, hans liv och upplevelser om rasism i USA.

Do The Right Thing (regi: Spike Lee, 1989)

Filmen som gjorde Spike Lee känd, en explosiv historia som handlar om en het sommardag i New York, en dag som förändrar huvudpersonernas liv för all framtid.

Det 13:e tillägget (regi: Ava DuVernay, 2016)

En dokumentärfilm som tar sitt avstamp i slaveriets avskaffande, men som porträtterar ett USA som inte gjort upp med sitt förflutna.

Black Power Mixtape (regi: Göran Hugo Olsson, 2011)

Film baserad på SVT:s arkivklipp kring Svarta Pantrarnas rörelse i USA under 1970-talet. Dokumentären användes som inspiration under *BlacKkKlansmans* förproduktion.

Läs

En droppe midnatt – Jason Timbuktu Diakités biografi och en berättelse om härkomst, identitet, motstånd, rasism och längtan efter tillhörighet.

Malcolm X – en självbiografi som Malcolm X skrev i samarbete med författaren Alex Haley 1965.

Forum för Levande historias webbplats

Forum för Levande historias uppdrag är att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen.

<https://www.levandehistoria.se/>

Intervju med Spike Lee i *The Guardian* om *BlacKkKlansman*.

<https://www.theguardian.com/film/video/2018/aug/23/spike-lee-talks-to-gary-young-about-blackklansman-video>

Produktionsuppgifter

USA, 2018

Regissör Spike Lee

Producent Jason Blum

Klippning Barry Alexander Brown

Foto Chayse Irvin

Originalmusik Terence Blanchard

Medverkande John David Washington, Adam Driver, Laura

Harrier, Topher Grace, Alec Baldwin

Censur: Från 11 år

Svenskt premiärdatum: 2018-09-07.

Distributör: United International Pictures AB

Redaktion

Text: Sanjin Pejković

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, december 2018

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

<http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/film-i-sko-lan/>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via www.filminstitutet.se/boka-skolbio kan du lära dig mer om hur du hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.